

Liikepääoman hankkiminen

Suomen Maanviljelykselle

Osuustoiminnan avulla.

Julaistu Pellervo-Seuran johtokunnan toimesta.

HELSINKI 1902
PELLERVO-SEURA

Sisällys:

	Siv.
I. Liikepääoman tarve ja osuustoiminnan merkitys sen tyydyttäjänä	1.
II. Mikä on osuuskassa?	6.
III. »Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiö»	13.

I.

Liikepääoman tarve ja osuustoiminnan merkityksen tyydyttäjänä.

Yleisesti tunnettua on, että Suomen maanviljelijät monin paikoin kärsivät suurta rahan puutetta, eivätkä sen vuoksi voi parantaa viljelystapojaan ajan vaatimusten mukaan. Tästä on seurauksena, että heidän elinkeinonsa ei käy kannattavaksi, heidän asemansa tulee toivottomaksi. Ja kuta enemmän maanviljelijämme haluavat ryhtyä harjoittamaan väkiperäisempää viljelystä, sitä enemmän he tulevat tuntemaan rahan ja varsinkin lyhytaikaisten, huokeakorkoisten lainain tarvetta. Tätä tarvetta eivät tähän saakka meillä tunnetut luottolaitokset voi tyydyttää. Kaupungeissa toimivat suuremmat pankkilaitokset ottavat kyllä mielellään vastaan maanviljelijäin talletuksia ja siten haarakonttoriensa kautta vetävät suurissa määrin maanviljelijäin rahoja kaupunkeihin. Mutta niiden on vaikea myöntää maanviljelijöille lainoja, ne ovat useimmiten liian kaukana, niiden hoitajat eivät voi tuntea maanviljelijöitä tarpeeksi, voidakseen arvostella heidän luottokykyään. Ja joskin ne välistä rahan huokeana ollen jossakin määrin myöntävät lainoja maanviljelijöille, niin ovat ne useinkin rahan niukemmaksi käyden — eli juuri silloin kun niitä parhaimmin tarvittaisiin — pakoitettut vaatimaan ne takaisin.

Mitä taas säästöpankkeihin tulee, on niillä oma suuriarvoinen tehtävänsä, joka on erillään sen tarpeen tyydyttämisestä, mistä tässä on kysymys. Ne ovat tosin maanviljelijöitä lähempänä ja helpommin näiden käytettävissä, kuin muut pankit. Mutta säästöpankit ovat perustetut etupäässä säästöönpanijain, s. o. rahantarjoojain eikä lainanottajain etuja silmällä pitäen. Ne ovat siten pakoitettut sijoittamaan rahansa etupäässä seisoviin lainoihin eikä lyhytaikaisiin ja niiden tulee koettaa saada mahdollisimman suurta korkoa säästöönpanijoilleen. Tästä on useinkin ollut seurauksena, että maaseudun säästöpankit ovat sijoittaneet rahansa ulkopuolelle omaa piiriänsä.

Se pankkinuoto, joka jo on puolen vuosisadan aikana Saksassa näyttäytynyt *ainoaksi* maanviljelijäin liikepääoman tarpeen tyydyttäjäksi, on *osuuskassa*. Tämä on näyttänyt ei ainoastaan voivansa pidättää maanviljelijäin säästöjä maaseudulla, vaan sitä paitsi saavansa (valtion avulla) keskuspaikoista pääomaa virtaamaan takaisin maaseudulle. Saksasta onkin tämä pankkinuoto sen vuoksi otettu ja otetaan paraikaa käytäntöön useimmissa muissakin maissa: osuuskassoja on jo melkoinen määrä Ranskassa, Unkarissa, Itävallassa, Italiassa, Sveitsissä, Venäjällä. Niitä tapaa lisäksi Hollannissa ja Belgiassa, Irlannissa ja Tanskassa, vieläpä Rumäniassa, Serbiassa ja Turkissa – mutta ei Suomessa. Nyt, kun osuustoimintalaki on saanut asianomaisen vahvistuksen, voivat Suomenkin maanviljelijät ryhtyä sellaisia perustamaan. Nämät osuuskassat toimivat sillä tavoin, että maanviljelijät samalla seudulla perustavat osuuskunnan, joka yhteisellä, rajoittamattomalla vastuulla (n. k. lisämaksuvelvollisuudella) hankkii itselleen mahdollisimman

huokeita lainoja, joita se sopivaa vakuutta vastaan taas vuorostaan lainaa jäsenilleen sitä mukaan kuin he niitä tarvitsevat. Tuo yhteinen vastuu (lisämaksuvelvollisuus) kentiesi arveluttaa niitä, jotka ensi kertaa kuulevat tästä puhuttavan. Mutta kun tämän osuuskunnan hoidon järjestää johdonmukaisesti niille pääperusteille, jotka sen luoja, Raiffeisen, on asettanut, niin siitä ei ole vaaraa. Sitä todistaa parhaiten näitten kassojen nopea lisääntyminen kaikissa maissa. Puheena olevia maanviljelijäin osuuskassoja oli esimerkiksi Saksassa

v. 1890 1,729

v. 1894 3,850

v. 1898 8,655

v. 1901 10,531

Itävallassa niitä oli

v. 1890 55

v. 1894 244

v. 1898 438

Italiassa perustettiin ensimmäinen v. 1883, ja v. 1898 niitä oli yli 1,700.

Ranskassa syntyi ensimmäinen tällainen kassa v. 1893 ja v. 1900 niitä oli 641.

»Ei löydy mitään vapaalle toiminnalle perustettua laitosta, joka viime aikoina edes läheskään olisi vaikuttanut niin laajalti ja niin edullisesti maataviljelyään väestöön kuin osuuskassat.» Nämä tunnetun saksalaisen kansantaloustieteen tutkijan, professori v. d. Goltz'in sanat saavat jo vastakaikua useimmista sivistysmaista.

Kaikkialla todistavat kokeneet maanviljelijät yksimielisesti, että osuuskassat muodostuvat koko maatalouden elvyttäjiksi. M. m. on yksi heistä sanonut:

»Vähän hyödyttää uusien viljelystapojen omaksuminen, ennenkuin tyydyttävä osuustoimintakoneisto on saatu toimintaan yli koko maan.» Sillä selväähän on, että maanviljelysvirkamiesten, maanviljelysseurojen ja maanviljelyskirjallisuuden neuvot ja kehoitukset viljelystapojen parantamiseksi kaikuvat enemmän tai vähemmin kuuroille korville siellä, missä maanviljelijä sanoo tai ajattelee: millä minä ostan parempia siitoseläimiä, parempia siemeniä, työtä säästäviä koneita, kun ei ole rahaa, tahi: miten minä voin olla myymättä polkuhinnasta tavaraani, kun minä tarvitsen juuri tällä hetkellä rahaa? j. n. e.

Tämän *taloudellisen* merkityksensä ohella on osuuskassoilla myöskin suuri *yhteiskunnallinen* ja *siveellinen* merkityksensä. Eräs Englannin maanviljelijöitä on lausunut sen johdosta, että sieltä talonpoikaissääty on vuosisatojen kuluessa hävinnyt:

»Jos Englannissa olisi löytynyt osuuskassoja, niin olisivat useimmat epäkohdat, jotka johtuvat siitä, että pieniviljelijät ovat joutuneet häviöön, tulleet ehkäistyiksi tai kokonaan poistetuiksi.»

Saksassa on eräs pappi niistä lausunut: »meidän Raiffeisen-kassamme on enemmän edistänyt siveellisyyttä seurakunnassani kuin kaikki minun saarnani yhteensä.»

Lisäksi on osuuskassoilla maaseudulla ollut suuri merkitys maalaiskansan kasvattajana yhteistoimintaan yleensä. Ne ovat saaneet yhteishenkeä, ammattiyhteyttä, itsetuntoa ja itseluottamusta maalaiskuntiin. Ne ovat kasvattaneet maanviljelijöitä eteviksi kansalaisiksi kunnallisessa ja valtiollisessakin elämässä. »Hessissä», sanoo eräs kirjailija, »missä osuuskunnat ovat verraten enimmäen aikaa vaikuttaneet, on var-

maankin jokainen nuorempi kunnanesimies samaten kuin muutkin maalaiskunnan uskotut miehet käyneet osuuskuntahallinnon koulun läpi. Ei mikään vaali taloudellisissa ja lopulta myöskin valtiollisissa laitoksissa voi Hessin maaseuduilla tapahtua, missä ei ensiksi kysyttäisi: Mikä on ehdokas kotiseutunsa osuuslainarahaston hallinnossa? Miten se menestyy? Minun tietääkseni ei nykyisillä Hessin maapäivillä ole yhtään ainoata maalaiskansan edustajaa, joka ei olisi tavalla tahi toisella ottanut osaa osuuskuntaelämään.»

On siis| aivan asianmukaisesti ja liioittelematta osuuskassoista voitu antaa näin kuuluva päästökirja: »*Hallitsijat niitä kehoittavat, kansaneduskunnat niitä vaativat, papit niitä siunaavat, talonpojat niitä rakastavat.*»

II.

Mikä on osuuskassa?

Osuuskassan tarkoitus on jäsenilleen hankkia pääomaa, kasvattaa heitä hyödyllisesti käyttämään tuottoa sekä herättää heissä harrastusta taloutensa parantamiseen säästäväisyyden ja keskinäisen avustuksen eli osuustoiminnan avulla. Vaikeata on kaikkia näitä asianhaaroja määritellä säännöissä, mutta jokaisen jäsenen ja luottomiehen tulee ilman eri määräyksiä tuntea ja tietää, että osuuskunnan menestys riippuu kokonaan siitä *hengestä*, mikä on vallitsevana osuuskunnassa.

Osuuskassat eivät ole ainoastaan yleisesti suosittuja kansan keskuudessa, vaan ne ovat onnistuneet saavuttamaan suurempaa luottamustakin kuin suuret osakepankit. Tämä osuuskassojen varmuus riippuu pääasiallisesti kahdesta eri seikasta, jotka jokaiseen osuuskassaan liittyvän jäsenen tulisi tarkoin huomioida.

Ensimmäinen on *keskinäinen vastuuvelvollisuus*. Osuuskassassa ovat kaikki osuusmiehet yhtä paljon vastuunalaiset kassan veloista; jos esim. jonkun jäsenen tai hänen takausmiehensä talous joutuisi häiriöön eli kassa huolimattoman hoidon kautta tuottaisi tappiota, on tappio jaettava maksukykyisten jäsenten kesken tasan. Muutamin paikoin ovat osuusmiehet ra-

joittaneet, kuinka paljon kunkin tulee vahingon sat-
tuessa suorittaa, ja onkin tuo rajoitus lain mukaista,
mutta huomaamaan on tultu, että *sitä suurempaa var-
muutta on saavutettu, mitä suurempi jäsenien vastuuel-
vollisuus on ollut.* Sen vuoksi on viisainta, että jäse-
niltä vaaditaan n. k. rajatonta lisämaksuvelvollisuutta.
Rajaton lisämaksuvelvollisuus on nimittäin saanut ai-
kaan mitä huolellisimman kassanhoidon, sillä johto-
kunta, joka vastaanottaa uusia jäseniä ja myöntää lai-
noja, tietää että, jos se huolimattomattomasti menet-
telee, tulee se itse kassan jäsenenä siitä kärsimään;
se huoli ja tarkkuus, jota palkattu henkilö ei voi tar-
jota, johtuu tässä itsestään, oman vahingon pelosta.
Myöskin yksityiset jäsenet koettavat tarmokkaammin
maksaa velkansa omaan osuuskassaan kuin jollekulle
yksityiselle saamamiehelle. Yksityinen jäsen ei näet
helposti tahdo saattaa köyhiä naapureitaan vahinkoon;
sitä vastoin ammattilainajaan tai suuren pankin voi
hän paljoa helpommin antaa kärsiä puolestaan, vaik-
kakin siitä on hänelle huonoja seurauksia lain mu-
kaan, sillä ensimmäisessä tapauksessa peloittaa häntä
naapuriensa ja toveriensa mielipide, ja se pelko pa-
koittaa häntä koettamaan kaikki voitavansa täyttää
velvollisuutensa osuustovereitaan kohtaan.

Toinen tärkeä seikka, joka vaikuttaa kassan var-
muuteen, on se, että lainoja näistä kassoista myönne-
tään *ainoastaan erityisesti määrättyihin ja hyväksyttyi-
hin tarkoituksiin* — joko sellaisiin, joiden kautta lai-
nanottaja voi edistää ja kohottaa talouttaan, tai sellai-
siin, joiden kautta hän voi tehdä säästöjä taloudes-
saan. Sellaisiin lainoihin, joiden kautta hän voi ko-
hottaa taloutensa arvoa, kuuluvat esim. lainat hyvien
elukoiden, siemenen ja tekolannoitusaineiden osto;

ja taas säästöä edistäviin lainoihin kuuluu esim. selainen, jonka avulla lainanottaja saa pitää karjansa siksi kunnes hinnat ovat kohonneet, kun hän muuten asiointensa vuoksi olisi ollut pakoitettu myymään jonkun määrän elukoistaan. Ainoastaan silloin, kuin jompikumpi näistä asianhaaroista on lainan kautta autettava, voi lainan saanti tulla kysymykseen, eikä muulloin. Mies, joka lainaa rahoja vaan lainatakseen tai syödäkseen, tietämättä miten hän ne takaisin suorittaa, on eroitettava koko osuuskunnasta.

Jotta näitä periaatteita seurattaisiin, on jäsenten pidettävä huoli siitä, että johtokuntaan valitaan ainoastaan täysin luotettavia miehiä, jotka ovat sopivia sellaiseen toimeen ja ovat tottuneet hoitamaan asioita ja joita elähdyttää työ yhteiseksi hyväksi. Paras vakuus, minkä osuuskunta voi saamamiehilleen tarjota, on osuuskunnan johtajain ja jäsenten *moitteeton esiintyminen asioissa*. Sen kautta että osuuskassat, lainoja antaessa, katsovat, onko lainanottaja *luottoarvoinen*, se on, onko hän siveellisesti kunnollinen, raitis, säästäväinen ja ahkera, ovat ne ikäänkuin »muuttaneet rehellisyyden pääomaksi». Muutamassa vuodessa voi hyvin hoidettu osuuskassa hankkia jäsenilleen rahoja ehdoilla, joita ei muut rahalaitokset voi tarjota. Tämän kautta syntyy vilkas rahaliike kassan kautta kuntaan ja sieltä takaisin, liike, joka mukanaan tuo hyvinvointia ja varallisuutta. *Vararahaston* aikaansaaminen on osuuskassan ensimmäinen ja tärkein tehtävä; eikä siihen kulu pitkiä aikoja, jos koron eroitus kassaan lainattujen ja kassasta uloslainattujen summien välillä on tarpeeksi suuri.

Vielä on yhtenä tärkeänä ehtona osuuskassan menestymiselle pidettävä sitä, että sen johtokunta toi-

mii palkatta, asianharrastuksesta ja että sen kassanhoitajalle ja kirjanpitäjälle ei makseta palkkiota prosentteissa liikkeen suuruuden mukaan, vaan, jos häntä ei saada palkatta, pieni *määrätty vuosipalkka*. Sillä missä palkka on riippuvainen liikevaihdon suuruudesta, yllyttää tuo asia liikkeen hoitajaa tyrkyttämään lainoja tai muihin varomattomiin huijauksiin ja silloin on perikato likellä.

Ja lopuksi on kokemus osottanut, että liike käypi sitä varmemmaksi, *kuta pienempi se piiri on*, josta kassaan jäseniä otetaan. Saksan osuuskassoihin kuuluu keskimäärin noin 80 jäsentä, Belgian osuuskassoihin vain 40. Meillä esimerkiksi monessa osassa maata kunnat ovat liian suuria. Aluksi ainakin riittäisi että *yhden kylän* miehet tai *jonkun kyläryhmän asukkaat* liittyisivät keskenään. Silloin he varmasti tuntisivat toistensa asiat ja voisivat pitää silmällä heidän elämänsä. Tämä *toistensa silmälläpito*, niin vastenmieliseltä kuin se ehkä monen maalaisen mielestä tuntuneekin, on sekin yksi osuuskassojen menestymisen elinehtoja. Luonnollisesti ei kassan hoitaja tai hoitokunta yksin voi tuntea kaikkien jäsenten taloutta; sen vuoksi tulee osuuskunnan jokaisen jäsenen seurata naapuruudessa olevien osuustoveriensa elämää ja taloudenhoitoa ja, jos siihen on syytä, koettaa sitä ainakin neuvoilla ja ohjeilla parantaa, siinä tiedossa että naapurin rappiolle joutuminen tulee osuuskassan kautta tuntumaan omassa taloudessa. Kun esimerkiksi kassasta annetaan laina johonkin hyväksyttyyn tarkoitukseen, niin on kaikkien jäsenten velvollisuus pitää silmällä, että laina *todellakin* käytetään siihen, sekä toimittaa niin, että laina tulee takaisin haetuksi, jos sitä ei ole siihen käytetty.

Ja samaten kuin osuuskassan jäsenten talouden tulee olla tunnettua sen hoitajille, samaten tulee osuuskunnan oma kirjanpito ja tila olla avoimena ei ainoastaan kaikille sen omille jäsenille, vaan myöskin ulkoapäin tuleville tilintarkastajille. Se on juuri yksi todellisen osuustoimintaliikkeen ominaisuuksia, että se ei pelkää julkisuutta, vaan ymmärtää että valosta päinvastoin on liikkeelle ainoastaan hyötyä.

Monivuotinen kokemus muualta osoittaa, että osuuskassat ovat olleet jäsenilleen erinomaisina taloudellisina kouluina; sillä missä osuuskassa on kerran päässyt vaikuttamaan koko voimallaan, siellä on huomattu lainattavan rahoja vaan sellaisiin tarkoituksiin, joista on todellista hyötyä ja siunausta eikä lainkaan kuluttaakseen niitä turhuuksiin, siellä on hyvinvointiin pyrkiminen astunut leväperäisyyden sijaan. Mies, joka lainaa rahoja tuhlatukseen, herättää kammoa koko lainaamiseen, jota vastoin mies, joka käyttää luottoa hyväkseen parantamaan taloutensa tuotantoa, herättää luottamusta. On ihmeteltävää, miten monella eri tavalla ihminen voi auttaa itseään, kunhan hänellä vaan on tilaisuutta saada pääomaa kohtuullisilla ehdoilla. Irlannissa kerrotaan kansalaisten kutsuvan osuuskassasta lainaamia rahoja »onnenrahoiksi». Ja onhan se ihan luonnollistakin, että lainaaminen tuottaa onnea mukanaan, kun tuo laina annetaan ainoastaan *määrättyyn hyödyttävään tarkoitukseen* ja kunnollisille henkilöille, ja kassan johtokunta, johon kuuluu osuuskunnan luotettavimmat ja kyvykkäimmät miehet, pitää silmällä, että rahoja ehdottomasti käytetään *pyydettyyn tarkoitukseen* ja että itse tarkoitus on tosiaankin sellainen ja siksi voittoa tuottava, että se ansaitsee auttamista.

Toinen tärkeä osuuskassojen tehtävä on säästäväisyyden kohottaminen ympäristössään. Lisätäkseen liikepääomaa ja säästäväisyyttä kehittääkseen, ottavat ne useissa maissa vastaan säästönpanoja. Itävallassa ovat kassojen jäseninä m. m. kunnat, kirkot, osuusmeijerit y. m. s., tallettaen niissä säästöjään. Saksassa tapahtuu säästöönpano kassoihin etupäässä säästömerkien ja säästökorttien kautta, joten pienimmät rahavarat voidaan panna korkoa kasvamaan. Tämä järjestelmä on kehitetty hyvin pitkälle. Osuuskassat eivät ainoastaan pidä tällaisia merkkejä myytävänä, vaan tarjoovat niitä, jopa tyrkyttävät niitä kaupaksi kaikkialla ja kaikkina aikoina. Tämä tapa on näyttänyt ihmeteltäviä vaikutuksia. Eräässä noin 1000 henkeä käsittävässä kunnassa on tällainen kassa 9:n vuoden vaikutuksen jälkeen koonnut säästöjä 160,000 Saksan markkaa, ja kassanhoitaja, seurakunnan pappi, vakuuttaa, ettei puoltakaan tuosta summasta olisi saatu kokoon, ellei tätä erinomaista säästöönpanojärjestelmää olisi käytetty. »Kuta useampia kirkkoja», kirjoittaa hän, »sitä useampia kirkossakävijöitä, kutakin useampia kapakoita, sitä useampia kapakossa-istujia, ja samalla tapaa, kutakin enemmän tilaisuutta säästämiseen, sitä enemmän säästäjiä».

Meillä nykyinen lainsäädäntö ei tällaista säästöjen ottoa voi osuuskassoille myöntää, mutta osuustoiminnan ja kansamme taloudellisen hyvinvoinnin toistuvien pyrkimyksenä tulee olla sellaisen myöntömyksen hankkiminen niille.

Osuuskassaa voidaan siis kutsua sellaisten miesten liitoksi, jotka tahtovat *auttaa itseään ja toinen toistaan* taloudelliseen hyvinvointiin. Jäsenet tottuvat kyllä

pian luottamaan toisiinsa, kun näkevät, ettei rajaton lisämaksuvelvollisuus olekaan miksikään vaaraksi, vaan päinvastoin *peruskivi* heidän kaikkien turvallisuudelleen. Luottamus osuuskassaan ja sen periaatteisiin kasvaa nopeasti, kunhan jäsenet saavat nauttia sen siunausta tuottavia hedelmiä, ja se molemminpuolinen hyvän- tahtoisuus, joka syntyy apua ottaissa ja antaissa, tulee kieltämättä vaikuttamaan hyvää heidän keskinäiseen yhteiselämään ja sen kautta yhteiskunnalliseen elämään yleensä.

III.

„Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö.“

Muista maista saatu kokemus osoittaa kuitenkin, että pienet paikalliset osuuskassat eivät vastaa tarkoitustaan, jollei erityisesti sitä varten järjestetty *keskuslaitos* ole niitä tukemassa. Sen puutteessa paikallisten osuuskassojen on usein vaikea saada huokeita lainoja tai edullisesti tallettaa liikavarojaan, jos ne ovat kotiseudullaan sattuneet saamaan säästöönpanoja enemmän kuin mitä voivat siellä käyttää. Lisäksi tuollainen keskuslaitos on omiansa ohjaamaan ja tarkastamaan pieniä paikallisia osuuskassoja. Senpä vuoksi onkin viime vuosikymmeninä perustettu useampiin maihin maanviljelijäin pieniä paikallisia osuuskassoja varten keskuslainarahastoja, joille valtion varoista on myönnetty runsasta kannatusta.

Niinpä määräsi Ranskan edustuslaitos v. 1897 mainittuun tarkoitukseen aluksi 40 miljoonaa markkaa joka summa vähitelleen tulee korotetuksi 80:een miljoonaan. Nämä varat annetaan korottomina osuustoiminnallisille keskuskassoille. Preussissä on v. 1895 perustettu samaa tarkoitusta varten keskuslaitos, jolle vähitelleen tarpeen mukaan on myönnetty valtionvaroja 50 miljoonaa Saksan markkaa. Unkarissa on vuonna 1899 perustettu keskuskassa samanlaisessa tarkoituk-

sessä, ja vaikka se on yksityinen laitos, on sille annettu valtioapua niin hyvin pääoman lisäyksen muodossa kuin hoitokustannusten korvaamiseksi. Tanskassa on v. 1898 samanlaiseen tarkoitukseen myönnetty toistaiseksi 5 miljoonaa kruunua valtionvaroja 3 % korkoa vastaan. Norjassakin on asiantuntevalta taholta tehty ehdotus, että puheenaolevan kaltainen keskuslaitos saisi nauttia 3 prosentista valtiolainaa ja sitä paitsi apurahaa hoitokustannuksiin. Belgian parlamentissa tehtiin v. 1900 ehdotus samanlaisen keskuslainarahaston perustamisesta.

Kuinka tällaisten laitosten olemassa-olo näyttäytyy vuosi vuodelta yhä tarpeellisemmaksi, osoittavat parhaiten seuraavat numerot muutamien keskuslainarahastojen liikevaihdosta:

Saksan n. k. Neuwiedin liiton Keskuslainarahaston liikevaihto oli

v. 1894	34	miljoonaa Suomen markkaa.
» 1895	79	» » » »
» 1896	168	» » » »
» 1898	474	» » » »

Preussin Keskuslainarahaston liikevaihto oli

v. 1895 (kahdelta kuukaud.)	75	milj. Suom. markkaa.
» 1896	975	» » » »
» 1897	2,485	» » » »
» 1900	4,202	» » » »

Tällaisen laitoksen tarpeellisuus ei ole missään suurempi kuin meidän maassamme, jossa yksityistä tietä rahaa on erittäinkin maaseudulla vaikea saada. Siitä syystä tehtiin viime valtiopäivillä anomusehdotus asiasta, joka aiheutti Valtiosäädät yksimielisesti

lausumaan toivomuksen, että »jos yksityisten alotteesta saadaan aikaan tarkoituksenmukaisesti järjestetty keskuslainarahasto, jonka tarkoituksena on osuuskuntain välityksellä tyydyttää pienten maanviljelijäin ynnä muiden elinkeinonharjoittajain luoton tarvetta, valtio sille myöntäisi tarpeellista kannatusta.»

Näyttää meillä välttämättömältä, että tällaisen keskuslaitoksen perustamiseen ryhdytään niin pian kuin mahdollista ja jo ennenkuin paikallisia kassoja vielä on sanottavasti syntynytäkään. Lienee näet meillä paikallisten osuuskassojen syntymiselle ja tarkoituksenmukaiselle toiminnalle välttämätöntä, että ne voivat saada ilman suurempia vaikeuksia edullisia lainoja. Kun osuustoiminta-aate näet meillä vielä on uusi ja outo ja sen vuoksi rajattomaan lisämaksuvelvollisuuteen sitoutuminen luonnollisesti tuntuu monesta pelottavalta, niin täytyy olla tuntuvia etuja tarjottavana, ennenkuin sellaiseen monin paikoin mennään. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista muutoin, kuin että valtio meillä samaten kuin muuallakin myöntää lainoja huokeata korkoa vastaan. Sitä taas valtion lienee vaikea tehdä muualla tavalla kuin erityisen tätä tarkoitusta varten järjestetyn keskuslaitoksen välityksellä.

Sen vuoksi ovat muutamat kansalaiset, oivaltaen puheena olevan luottolaitoksen merkityksen Suomen maanviljelykselle ja sen kautta koko yhteiskunnan menestymiselle, hakenet ja äskettäin saaneet K. Senaatin vahvistuksen »*Osuuskassojen Keskuslainarahasto*» nimisen osakeyhtiön säännöille.

Säännöistä käy ilmi, että puheena oleva Keskuslainarahasto, vaikka se olojen pakosta toistaiseksi on perustettava yksityisten osakeyhtiöksi, kuitenkin tulee täydellisesti eroamaan muista maassamme toimivista ja toi-

minneista pankki-osakeyhtiöistä. Tämän laitoksen tarkoituksena on näet »paikallisten osuuskassojen välityksellä tyydyttää maalaisväestön, etupäässä pienten maanviljelijäin luoton tarvetta mahdollisimman edullisilla ehdoilla».

Tämä »mahdollisimman edullisilla ehdoilla» tarkoittaa sitä, että valtiolta toivotaan, yllämainitun valtiotuosäätysten anomuksen nojalla, saada ei ainoastaan vuotuista apua liikkeen hoitokustannuksiin, vaan myöskin huokeita lainoja sen mukaan kuin tarve vaatii. Koko yrityksen mahdollisuus riippuu täydellisesti tuosta valtiolta toivotusta kannatuksesta, jonka vuoksi liikettä ei ole aiottu alottaakaan, ennenkuin on varmuutta valtion kannatuksen saamisesta.

Mutta mikä takaa, etteivät rahaston yksityiset osakkaat tule käyttämään omaksi hyödykseen valtiolta toivottuja apuja?

Säännöistä näemme ensiksikin, että yksityisille henkilöille ei myönnetä mitään lainoja, ei edes liikkeen perustajille, vaan tulevat lainoja saamaan *ainoastaan osuuskassat*.

Toiseksi näemme säännöistä, että liikkeen *yksityiset osakkaat* tulevat sellaisina pysymään ainoastaan väliaikaisesti, sillä ne tullaan vähitellen, eli niinpian kuin tarpeellinen määrä osuuskassoja on syntynyt, *lunastamaan pois*. Uusia osakkeita sitä vastoin myönnetään ainoastaan osuuskassoille, jotka siis lopulta tulevat itse koko Keskuslainarahaston omistajiksi. Tässä liikkeessä tulee siis tapahtumaan samanlainen kehitys, kuin Suomi-yhtiössä äskettäin on päätynyt: siinä ovat, kuten tunnettu, kaikki osakkaat pois-lunastetut ja on yhtiö sen kautta muuttunut ainoastaan niiden omaksi, jotka sitä hyväkseen käyttävät.

Kolmas huomattava määräys säännöissä koskee vuosivoiton käyttämistä. Osakepääomalle ei siinä myönnetä enempää korkoa kuin korkeintaan $5\frac{1}{2}\%$; jäännös on osaksi käytettävä perustaja-osakkeitten lunastamiseksi, osaksi pantava vararahastoon, kunnes tämä nousee miljoonaan markkaan, jotta liike saataisiin mikäli mahdollista itsenäiselle ja vakavalle pohjalle; sen jälkeen saa yhtiökokous (s. o. liikettä omistavat ja käyttävät osuuskassat) päättää vuosivoiton ylijäämästä.

Jotta nämät yrityksen tarkoitusta tukevat määräykset voisivat pysyä pystyssä ja jotta yksityisten voitonhimolle tässä Keskuslainarahastossa ei voisi jäädä mitään sijaa, on sen sääntöihin eli yhtiöjärjestykseen pantu sellainen säädös, että yhtiöjärjestykseen älköön ilman kaikkien osakkaitten suostumusta tehtäkö muutosta, joka sisältää sallitun korkeimman osingon korotusta tai vakuuttaa perustaja-osakkeitten omistajille suurempia tai muita etuja kuin säännöissä sanottu on, älköön myöskään vararahastoa tai osaa siitä liitettäkö osakepääomaan ja osakkeita tästä määrästä ulosannettako tai yhtiötä ilman laissa määrättyä syytä hajoitettako.

Miten luulette näinä ahtaina raha-aikoina voivanne saada kokoon tarvittavat 300,000 markkaa? on kysytty yrityksen alkuunpanijoilta.

Tähän voidaan vastata, että liike epäilemättä tarjoo meidän oloissamme turvallisen pääoman sijoituksen. Liikkeen hoitaja ei voi millään tavoin päästä tekemään mitään huijauskauppoja tai sijoittamaan rahoja epäedullisesti. Ensiksikin hänellä ei tule olemaan suuria pääomia käytettävänä, koska on aikomus

saada valtiolainoja ainoastaan siinä määrin kuin tarve vaatii. Toiseksi liikkeen varoja on lainattava ainoastaan osuuskassoille. Mitä osuuskassoihin taasen tulee, niin ne ovat, jos ne perustetaan ylläesitettyjen Raiffeisenin periaatteiden mukaan ja Keskuslainarahaston puolelta pidetään tarpeellisen tarkastuksen alaisina, joka on välttämätöntä, osoittautuneet kaikissa maissa ja kurjimmissakin oloissa täysin luotettaviksi. Ei voine kyllin usein muistuttaa siitä tosiasiasta, että kun tällaisten osuuskuntien vanhin liitto Saksassa, johon kuuluu kolmattatuhatta paikalliskassaa, joku aika sitten vietti ensimmäisen kassansa ja samalla osuustoimintaliikkeen 50-vuotisjuhlaa, niin se voi ylpeydellä vakuuttaa, että »koko tällä ajalla ei ollut yksikään tähän liittoon kuuluva osuuskassa tehnyt vararikkoa eikä yksikään jäsen tullut kärsimään penninkään vähinkoa». Voipi siis täydellä syyllä toivoa, että ne valtion ja yksityisten varat, jotka tällaiseen liikkeeseen pannaan, ovat varmassa tallessa.

Sitä paitsi on yhtiöjärjestykseen otettu se määräys, että kun perustaja-osakkeet aikanaan lunastetaan, niin niistä on maksettava sellainen hinta, että osakkeelle tulee (yhteensä ennen maksettujen osinkojen kanssa) 7 % koko ajalta, laitoksen perustamisesta lunastuspäivään saakka.

Mutta enemmän kuin näitten etujen ovat yrityksen alkuunpanijat toivoneet puheenaolevan liikkeen suuren taloudellisen ja yhteiskunnallisen merkityksen maallemme saavan valistuneita kansalaisia yhtymään sitä kannattamaan, merkitsemällä tuon verrattain vaatimattoman pääoman täyteen.

Helsingissä maaliskuulla 1902.